

Mustafa Kemal'in eğitim ve öğretim hayatını tüm hatlarıyla inceleyelim. Her Türk gencinin **Mustafa Kemal'in eğitim - öğretim hayatını** bilmesi gerekir.

Özet Konu Başlıkları

- Mustafa Kemal'in Eğitim ve Öğretim Hayatı
  - Mustafa Kemal'in İlk Eğitim-Öğretim Yılları
  - Mustafa Kemal'in Şemsi Efendi Okulu Yılları
  - Mustafa Kemal Sivil Ortaokul'a Başladı
  - Mustafa'ya Kemal Adının Verilmesi
  - Mustafa Kemal'in Manastır Askeri İdadisi (Askeri Lise) Yılları
  - Mustafa Kemal'in Fransızca Merakı
  - Mustafa Kemal Harp Akademisinde

Mustafa Kemal'in Eğitim ve Öğretim Hayatı

On dokuzuncu yüzyılda Osmanlı Devleti'nin sınırları içindeki okullarda eğitim birliği yoktu. Merkezî denetimden uzak olan eğitim ve öğretim kurumları kendi amaçları doğrultusunda farklı bir müfredat uygulamaktaydı.

Osmanlı topraklarında dinî ağırlıklı eğitim veren medreseler daha yaygındı. Ayrıca çağdaş metotlarla eğitim veren okullar da faaliyet göstermekteydi. Diğer yandan azınlıkların kendi kültürlerini yaşatmak için kurdukları azınlık okullarının yanında yabancı devletlerin Osmanlı Devleti'nden elde ettikleri ayrıcalıklar sayesinde açtıkları okullar da eğitim ve öğretim vermekteydi. Bu okullar içerisinde sadece çağdaş anlamda ders veren eğitim kurumları **Maarif Nezareti (Eğitim Bakanlığı)** tarafından denetlenmekteydi.

Osmanlı eğitim sistemi içerisinde devlet tarafından desteklenen ve parasız olan askerî okullar

Bu PDF içerik [İnkılap Tarihi](#) sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

çağdaş anlayışa dayalı, pozitif bilimleri ölçü alan eğitim ve öğretim faaliyetleri yürütmekteydi. Mustafa Kemal'in bu okullarda eğitim görmesi onun çağdaş, ileriye gören, akılcı bakış açısına sahip, ülke sorunlarıyla ilgilenen, vatansever ve olayları objektif (nesnel) yorumlayabilen bir lider olmasında etkili olmuştur.

Mustafa Kemal

Mustafa Kemal'in İlk Eğitim-Öğretim Yılları

Öğrenim çağına gelen Mustafa'nın okula yazdırılması için anne ve babası hazırlıklar yapmaya başladı. Zübeyde Hanım, Mustafa'nın geleneklere bağlı eğitim ve öğretim veren mahalle mektebine gitmesini, dinî konulara hakim bir insan olarak yetişmesini istiyordu. Babası Ali

Bu PDF içerik [İnkılap Tarihi](#) sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link

verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

Rıza Efendi ise daha çağdaş eğitim veren bir okula gitmesini arzuluyordu.

Mustafa önce annesinin isteği doğrultusunda mahalle mektebine gönderildi (1887).

Mustafa'nın mahalle mektebindeki öğrenciliği uzun sürmedi. Bir süre sonra babasının isteği ile mahalle mektebinden ayrılarak Şemsi Efendi Mektebine geçti (1888). Mustafa Kemal, bu olayı şu şekilde anlatmıştır:

“Çocukluğuma dair ilk hatırladığım şey, mektebe gitmek meselesine aittir. Bundan dolayı annem ve babam arasında şiddetli bir mücadele vardı. Annem, ilahilerle mektebe başlamamı ve mahalle mektebine gitmemi istiyordu. Gümrükte memur olan babam, o zaman yeni açılan Şemsi Efendi'nin mektebine devam etmeme ve yeni usul üzerine okumama taraftardı. Nihayet babam işi mahirane surette halletti: Evvela geleneklere göre bir merasim ile mahalle mektebine başladım. Bu suretle annemin gönlü yapılmış oldu. Birkaç gün sonra da mahalle mektebinden çıktım. Şemsi Efendi Mektebine kaydedildim. Az zaman sonra babam vefat etti.”

Mustafa Kemal'in Şemsi Efendi Okulu Yılları

Şemsi Efendi tarafından kurulan ve onun adını taşıyan Şemsi Efendi Mektebinin eğitim ve öğretim faaliyetleri, müfredat programları çağdaş bir anlayışla hazırlanmıştı. Öğrenciler sıralarda oturmakta ve derslere aktif olarak katılabilmekteydiler.

Eğitim ve öğretim; anlamaya, yorumlamaya ve analiz yapmaya dayanmaktaydı. Ayrıca derslerle ilgili modern araç ve gereçler kullanılmaktaydı. Okul yöneticileri ve öğretmenleri, zekâsını takdir ettikleri Mustafa'nın kendi okullarında okumasından dolayı son derece memnundular.

Ali Rıza Efendi'nin bir süre sonra vefat etmesiyle ekonomik sıkıntılar başladı. Babasının emekli maaşının dışında geçimlerini sağlayacak herhangi bir gelirleri yoktu. Hayatın güçlüklerinin

Bu PDF içerik [İnkılap Tarihi](#) sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

yanı sıra, baba sevgisine en fazla ihtiyaç duyduğu dönemde babasını kaybetmesi Mustafa'yı daha da derinden etkilemişti. Mustafa, ekonomik sebeplerden dolayı çok sevdiği Şemsi Efendi Mektebinden ayrılarak annesi ve kız kardeşleri Naciye ve Makbule ile birlikte Langaza'da bir çiftlikte kâhyalık yapan dayısının yanına gitmek zorunda kaldı.

Makbule Hanım'ın, dayısının kâhyalık yaptığı çiftlikte geçirdikleri günlerle ilgili anısını okuyalım.

“ ... Üç kardeştik... Ben ... Naciye... Ağabeyim... Oyun oynardık... Ceviz oyunu, saklambaç oyunu ve daha birçok oyunlar oynardık... Ağabeyim çok hareketli bir çocuktu... Naciye ile şakalaşır, çeşit çeşit muziplikler yapardı... Bir gece çiftlikten bir tepsi yoğurt geldi... Naciye ile biz, yoğurdun nefasetine dayanamayarak tabaklara konulmasını beklemeden tepsinin üzerinden yalamaya başladık... Ağabeyim yoğurdu parmakladığımızı görünce Naciye'ye şöyle seslendi: — Sen ablana söyle de, diliyle yalasin yoğurdu!..

O, bu sözüyle beni ayıpladığını anlatıyordu... Kaşık dururken elle yoğurt yenir mi, demek istiyordu... Ben aldırmamıştım... Ağır ağır yerinden kalktı. Yanıma yaklaştı... Bir anda Naciye ile birlikte üzerime çullandılar... Beni kızdırmak ve ağlatmak istiyorlardı... Saçlarımdan yapışıp başımı yoğurt tepsisinin içine batırdılar... Ağzım, gözüm yoğurt içinde maskaraya dönmüştüm... O bir tarafa çekilmiş kahkahalarla gülüyordu...”

Mustafa, burada çiftlik işleriyle uğraşarak doğayı ve çevreyi yakından tanıma fırsatını bulmuştu. Zübeyde Hanım, Mustafa'nın mutlaka okuması gerektiğini düşünüyordu. Bu nedenle Mustafa'yı Selanik'te yaşayan teyzesinin yanına göndererek eğitimine devam etmesini sağladı. Yeniden Şemsi Efendi Mektebine başlayan Mustafa, eğitimini bu okulda sürdürdü. Bu sırada oğlunun hasretine dayanamayan Zübeyde Hanım da Selanik kentine geri

Bu PDF içerik [İnkılap Tarihi](#) sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

döndü.

Mustafa Kemal Sivil Ortaokul'a Başladı

Şemsi Efendi Mektebini bitiren Mustafa, Selanik Mülkiye Rüştiyesine (sivil ortaokul) başladı (1892). Ancak Mustafa çocukluğundan beri asker olmak istiyordu. Annesine haber vermeden gizlice girdiği askerî okul sınavlarını kazandı. Mustafa'nın asker olmak istemesindeki kararlı duruşu karşısında Zübeyde Hanım, oğlunun Selanik Askerî Rüştiyesine (Selanik Askerî Ortaokulu) devam etmesini kabul etti (1893).

Mustafa'nın uzun ve parlak başarılarla dolu askerlik hayatı böylece başlamış oldu. Mustafa Kemal'in Selanik Askerî Rüştiyesine girmesi ile ilgili aşağıdaki anekdotu okuyalım.

“Binbaşı Kadri Bey isminde bir komşumuz vardı. Oğlu Ahmet Bey, Askerî Ortaokula devam ediyor ve üniforma giyiyordu. Onu gördükçe böyle elbise giymeye özeniyordum. Sonra sokaklarda subaylar görüyordum. Onlar gibi olabilmek için yapılması gerekenin önce Askerî Ortaokula girmek olduğunu anlıyordum.

O sırada annem Selanik'e gelmişti. Askerî okula girmek istediğimi söyledim. Annem askerlikten korkardı. Asker olmama şiddetle karşı çıkıyordu. Ona hissettirmeden Askerî Okula giderek kabul sınavı verdim. Böylece, anneme karşı bir emrivaki yapmış oldum (1893).”

Mustafa'ya Kemal Adının Verilmesi

Disiplinli, güçlü eğitim ve öğretimi ile ünlenen Selanik Askerî Rüştiyesinde, genç Mustafa, zekâsı ve yetenekleri ile kısa zamanda arkadaşlarının ve öğretmenlerinin dikkatini çekmeyi başardı. Bu okulda matematik öğretmeni olan Yüzbaşı Mustafa Bey öğrencisinin üstün meziyetleri ve zekâsı karşısında onu hem kendisinden hem de sınıftaki Mustafa isimli diğer

Bu PDF içerik [İnkılap Tarihi](#) sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

öğrencilerden ayırmak için adının sonuna “**olgun, eksiksiz**” anlamına gelen “**Kemal**” ismini ilave etti.

İşte böylece Mustafa'nın adı Mustafa Kemal olarak anılmaya başlandı. Onun hayata hazırlanmasında teşvik edici, destekleyici etkiye sahip olan bu mana yüklü isimle birlikte ileride bütün dünyanın tanıyacağı Mustafa Kemal adı ortaya çıkmış oldu.

Mustafa Kemal'in matematiğe olan ilgisini ifade eden aşağıdaki metni okuyalım.

“ Askerî Ortaokulda en çok matematik dersine ilgi duydum. Kısa sürede, bize bu dersi veren öğretmen kadar, belki daha fazla bilgi sahibi oldum. Derslerin üstünde ve ilerisindeki problemlerle uğraşıyordum, yazılı sorular yazıyordum. Matematik öğretmeni de yazılı yanıt veriyordu.”

Manastır Askerî İdadisinden bir görünüm

Bu PDF içerik [İnkılap Tarihi](http://inkilap-tarihi.com) sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

Mustafa Kemal'in Manastır Askerî İdadisi (Askerî Lise) Yılları

Askerî Rüştüyeyi üstün başarıyla bitiren Mustafa Kemal, 1896 yılında **Manastır Askerî İdadisi (askerî lise)** sınavlarına girerek iyi bir derece ile bu okula girmeye hak kazandı.

Manastır Askerî İdadisi, Mustafa Kemal'in ülke sorunları, vatan ve millet sevgisi, milliyetçilik ve özgürlük gibi düşüncelerinin gelişmesinde önemli bir etken olmuştu. Hayatının ileri ki dönemlerinde kader birliği yapacağı ve yakın arkadaşlarından biri olan Ali Fethi (Okyar) de bu okulda okumaktaydı. Yine İttihat ve Terakkinin ünlü hatip ve şairlerinden biri olacak olan Ömer Naci ile bu okulda tanıştı. Ömer Naci, Mustafa Kemal'in hitabet ve edebiyat sevgisinin, yazı yazma yeteneğinin gelişmesinde etkin rol oynadı.

Mustafa Kemal'in Ömer Naci ile ilgili aşağıdaki anısını okuyalım.

“ O zamana kadar edebiyatla çok temasım yoktu. Merhum Ömer Naci, Bursa İdadisinden kovulmuş, bizim sınıfa gelmişti. Daha o zaman şairdi. Benden okuyacak kitap istedi. Bütün kitaplarımı gösterdim. Hiçbirini beğenmedi. Bir arkadaşın, kitaplarımdan hiçbirini beğenmemesi gücüme gitti. Şiir ve edebiyata meraklı olduğuna o zaman muttali (öğrenmiş) oldum. Ona çalışmaya başladım. Şiir bana cazip göründü. Fakat kitabet hocası diye yeni gelen bir zat beni şiirle iştigalden men etti. 'Bu tarz iştigal seni askerlikten uzaklaştırır.' dedi. Ne var ki güzel yazmak hevesi bende baki kaldı.”

Mustafa Kemal'in Fransızca Merakı

Mustafa Kemal'in Manastır Askerî İdadisinde okurken Fransızca merakı ile ilgili aşağıdaki hatırasını okuyalım.

“ Manastır Askerî Lisesinde matematik pek kolay değildi. Bununla uğraşmaya devam ettim. Fakat Fransızcam geriydi. Öğretmen benimle çok ilgileniyor, acı ihtarlarda bulunuyordu; bu ihtarlar benim çok zoruma gitti, ilk tatil döneminde Bu PDF içerik [İnkılap Tarihi](#) sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

çare aradım; iki, üç ay gizlice Frerler Okulunun özel sınıfına devam ettim. Böylece okul derslerine göre daha fazla Fransızca öğrendim.”

Manastır Askerî İdadisini başarı ile bitirdikten sonra 13 Mart 1899 tarihinde başladığı İstanbul Harp Okulunun ilk yıllarında bazı zorluklarla karşılaşan Mustafa Kemal daha sonra okuluna alıştı. Mustafa Kemal'in Harp Okulu ile ilgili aşağıdaki anısını okuyalım.

“ ... Birinci sınıfta saf gençlik hayallerine kapıldım. Dersleri ihmal ettim. Senenin nasıl geçtiğini fark etmedim. Ancak dersler bitince kitaplara sarıldım. İkinci sınıfa geçtikten sonra askerlik derslerine ilgim daha çok arttı. Şiir yazmak hakkında, lisedeki okuma öğretmenimin koyduğu yasağı unutmuyordum. Fakat güzel konuşmak ve güzel yazmak hevesim devam etti.”

Harp Okulunda Mustafa Kemal, bir yandan derslerine çalışmakta diğer yandan da devletin ve milletin içine düştüğü sorunları düşünmekteydi. Harp Okulunda kısa sürede birçok arkadaş edindi. Hayatının ilerleyen dönemlerinde de birlikte olacağı arkadaşları ile Avrupa'da yayımlanan basın yayın organlarını takip ederek dünya ve ülke sorunlarıyla yakından ilgileniyordu. Mustafa Kemal'in Harp Okulunda gizli bir toplantıda yapmış olduğu konuşmayı yakın arkadaşı Asım Gündüz'ün anlatımından okuyalım.

“ ... Bizim bir Namık Kemal'imiz var. O, Türk milletinin yüzyıllardan beri beklediği sesi verdi...”

Arkadaşlar! Bize büyük görevler düşüyor. Yarın görev alıp gittiğimiz her yerde milletimizi yetiştirmek için subaylarımızın öğretmeni olacağız. Gittiğimiz yerlerde aydın gençlerle arkadaşlık ederek onları bu istikamete yönelteceğiz. Vatanımızı ve devletimizi büyük tehlikelerin beklediğini hatırdan çıkarmamak durumundayız...”

Bu PDF içerik [İnkılap Tarihi](#) sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

Mustafa Kemal, Harp Okulunda arkadaşlarıyla birlikte (1900)

Mustafa Kemal Harp Akademisinde

Mustafa Kemal, Harp Okulundan 10 Şubat 1902 tarihinde 459 öğrenci arasından sekizinci olarak mezun oldu. Bu okuldaki başarısından dolayı 1905 yılında İstanbul'da eğitim veren Harp Akademisine seçildi.

Harp Akademisindeki eğitim kadrosu son derece iyi yetişmiş, yabancı dil bilen deneyimli subaylardan oluşmaktaydı. Askerlik mesleği ile ilgili çok iyi bir eğitim alan Mustafa Kemal, diğer taraftan da devletin ve milletin içinde bulunduğu durumla ilgili konularda arkadaşlarını sık sık uyarıyordu. Mustafa Kemal'in Harp Akademisi ile ilgili aşağıdaki anısını okuyalım.

“ Kurmay sınıflarına geçtik. Düzenli olarak derslere iyi çalışıyordum. Bunların ötesinde oluşan

Bu PDF içerik [İnkılap Tarihi](#) sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

birtakım fikir ve düşünceler bende ve bazı arkadaşlarda ortaya çıktı. Memleketin yönetim ve siyasetinde kötülükler olduğunu fark etmeye başladık. Binlerce kişiden oluşan Harbiye öğrencilerine bu fark ettiklerimizi anlatmayı çok istedik.”

Mustafa Kemal, Harp Akademisinde, vatan savunması konusundaki derslerle de çok yakından ilgileniyordu. İleride bir komutan olduğunda bilmesi gereken konularda durmadan araştırmalar yapıyordu. Harp Akademisinde ülke sorunları ile ilgilenmesi, düşüncelerini cesaretle söylemesi nedeniyle aydın ve inkılapçı bir subay olarak tanındı. Harp Akademisinden kurmay yüzbaşı rütbesiyle beşincilikle mezun oldu (11 Ocak 1905). Daha sonra 5 Şubat 1905 tarihinde Suriye'nin Şam kentinde bulunan 5. Orduya atandı.

Ayrıca bakınız:

[Mustafa Kemal'in Çocukluğu ve Eğitim Hayatı](#)

[Mustafa Kemal Atatürk'ün Hayatı](#)

[Mustafa Kemal'in Fikir Hayatını Etkileyen Yazarlar ve Düşünürler](#)

[Mustafa Kemal'in Fikir Hayatını Etkileyen Şehirler](#)